הרי זה חמר גמל רשב"ג ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומרים עירב ברגליו בראשון אין מערב ברגליו בשני נאכל עירובו ביום ראשון יוצא עליו בשני א) אמר רב הלכה כד' זקנים הללו ואליבא דר"א דאמר [א] ב' קדושות הן ואלו הן ד' זקנים רשב"ג ור' ישמעאל ב) בר' יוחנן בן ברוקה ור"א בר"ש ור' יוסי בר יהודה סתימתאה ואיכא דאמרי חד מינייהו רבי אלעזר ומפיק ר' יוסי בר יהודה סתימתאה והא רשב"ג ור' ישמעאל ג) בר רבי יוחנן בן ברוקה איפכא שמעינן להו איפוך אי הכי היינו רבי אימא וכן אמר רשב"ג וכו' וליחשוב נמי רבי רבי ד) תני לה ולא סבר לה רבנן נמי תנו לה ולא סברי לה רב גמרא גמיר לה כי נח נפשיה דרב הונא עייל רב חסדא למירמא דרב אדרב מי אמר רב הלכה כד' זקנים ואליבא דר"א דאמר שתי קדושות הן והא ה) איתמר שבת ויו"ט רב אמר [ב] נולדה בזה אסורה בזה אמר רבה התם משום הכנה ו) דתניא [1] והיה ביום הששי והכינו [ג] חול מכין לשבת וחול מכין ליו"ט ואין יו"ט מכין לשבת ואין שבת מכינה ליום טוב א"ל אביי אלא הא דתנן כיצד הוא עושה מוליכו בראשון ומחשיך עליו ונוטלו ובא לו בשני מחשיך עליו ואוכלו ובא לו הא קא מכין מיו"ט לשבת א"ל רבה מי סברת סוף היום קונה עירוב תחלת היום קונה עירוב ושבת מכינה לעצמה אלא מעתה יערבו בלגין בעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא אלא הא דתנן ר"א אומר יו"ט הסמוך לשבת בין מלפניה ובין מלאחריה מערב אדם שני עירובין הא ז) בעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא מי סברת דמנח ליה בסוף אלפים אמה לכאן ובסוף אלפים אמה לכאן לא [ד] דמנח ליה בסוף אלף אמה לכאן ובסוף אלף אמה לכאן אלא הא דאמר רב יהודה עירב ברגליו יום ראשון מערב ברגליו יום שני עירב בפת ביום ראשון מערב בפת ביום שני הא קא מכין מיו"ט לשבת א"ל מי סברת דאזיל ואמר מידי [ה] דאזיל ושתיק ויתיב כמאן כרבי יוחנן בן נורי ח) דאמר חפצי הפקר קונין שביתה ט) אפילו תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי יוחנן בן נורי אלא בישן דלא מצי אמר אבל בניעור דאי בעי למימר מצי אמר אע"ג דלא אמר כמאן דאמר דמי א"ל רבה בר רב חנין לאביי אי הוה שמיע ליה למר הא דתניא [ו] לא יהלך אדם לסוף שדהו לידע מה היא צריכה כיוצא בו לא

הרי זה חמר גמל. דלמא חדא קדושה היא וקנה עירוב לשני ימים והפסיד אלפים שכנגד עירובו וכאן לא קנה כלום אלא אלפים שהיו לו בלא עירוב ודלמא י) ב' קדושות הן ולא קנה עירובו אלא ליום אחד ודינו להיות בשני כבני עירו ואין לו כאן אלא אלפים וממה נפשך בהנך אלפים אמה משתרי: **אין מערב ברגליו בשני.** א"צ לערב דודאי קדושה אחת נינהו וכחדא יומא אריכא הוי: **חד מינייהו ר' אלעזר.** כל רבי אלעזר סתם בש"ס שהוא תנא רבי אלעזר בן שמוע הוא: **סתימתאה.** קרי כל מי שראה רבי דבריו במקומות הרבה ושנאן במשנה סתם: **איפכא שמעינן להו.** לעיל: **וכן א"ר שמעון.** נאכל עירובו בראשון אין יוצא עליו בשני: **וליחשוב נמי רבי.** דשמעינן ליה לעיל [ע"א] בהדיא: **תני לה ולא סבר לה.** ולדברי ר' אליעזר קאמר: **רבנן נמי.** הנך רבן שמעון ור' ישמעאל נהי דקתני וכן דלמא תנו ולא סברי לה: **רב גמרא גמיר לה.** מרביה דהנך ארבעה זקנים סבירא להו כר"א אבל רבי תני ולא סבר לה: **מי סברת סוף היום.** של ע"ש קונה עירוב דהוי יו"ט מכין לשבת: **יערבו בלגין.** לגין טבול יום דתנן לעיל בפירקין (דף לו.) שמילאהו מן החבית של טבל ואמר הרי זה תרומת מעשר לכשתחשך דבריו קיימין ואם אמר עירבו לי בה לא אמר כלום אלמא סוף היום קונה עירוב ואכתי טבל הוא: ה"ג **אלא הא דתנן ר' אליעזר כו' הא בעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא: מערב אדם שני עירובין.** וקס"ד זה לסוף אלפים למזרח וזה לסוף אלפים למערב וכי קנה לו יום ראשון למזרח אי הוה בעי למיזל למערב העיר פסיעה אחת לא מצי אזיל דממקום עירובו יש לו אלפים אמה לכל רוח והרי מעירובו ועד עירו הוי אלפים וכל עירו מיהא מצי אזיל דכולה לדידיה ° כיון דלן בה כד' אמות דמיא ליה אבל טפי לא מצי אזיל ליה והיכי קני ליה עירוב דבמערב בבין השמשות הא בעינן סעודה הראויה מבעוד יום והא אי הוה בעי למיזל ומיכליה מבעוד יום לא מצי אזיל: **בסוף אלפים.** דתו לית ליה לצד שכנגדו ביום ראשון כלום: **לא דמנח ליה בסוף אלף כו'.** דלא הוה צריך למיזל לא בראשון ולא בשני אלא שלשה אלפים ונתן עירובו בסוף אלף לכל צד הילכך ביום ראשון אע"פ שקנה עירובו למזרח יכול לילך אצל עירובו במערב דהא ממקום עירוב שבמזרח עד עירוב שבמערב אלפים הוא דהוו: **עירב בפת בראשון מערב בפת בשני.** לקמן [לט.] מפרש באותו פת: **והא קא מכין.** כשמערב ברגליו בשני מיו"ט לשבת בשלמא מערב בשני בפת ניחא דתחילת היום קונה עירוב ועירוב דפת שתיקה ממילא קני אלא עירב ברגליו ס"ד דבעי למימר שביתתי במקומי ולא מצי לכוין תחילת היום ובעי למימר מבעוד יום ואישתכח דמכין מאליהן מיו"ט לשבת: **רבי יוחנן בן נורי.** לקמן במי שהוציאוהו (דף מה:) קאמר דישן קונה שביתתו ואף על גב דהוי כחפצי הפקר בעלמא שאין אדם מקנה להם שביתה: **בניעור גרסינן: אי הוה שמיע ליה למר.** לרבה דמתרץ ואזיל כל הנך תירוצי וקאמר דמשום דלא אמר מידי שרי ואף על גב דאזיל התם מבעוד יום: **לא יהלך.** בשבת: **לידע מה היא צריכה.** אחר השבת:

אמר רבה משום הכנה דתניא. ר"ת מחק מספרו דתניא משום דאמר בריש ביצה (דף ג:) רבה לטעמיה דאמר רבה והיה ביום הששי והכינו ואי ברייתא היא מאי קאמר לטעמיה ואין זו קושיא דנקט לטעמיה משום דרבה הביא הברייתא תחילה לבית המדרש ואין להקשות מן הברייתא לרבי יוחנן דלית ליה הכנה בפ"ק דביצה (דף ד.) דילמא לא מיתני בי רבי חייא ורבי אושעיא ועוד דאיכא פלוגתא דתנאי בפ"ק דביצה (דף ג.) ורש"י פירש בביצה דרבה לטעמיה דאמר אליביה באלו עוברין (פסחים מז:) דמוקלה דאורייתא מהאי קרא ולא נהירא ועוד דמשמע התם דהדר ביה:

ואין יו"ט מכין לשבת. דקרא משמע ביום הששי שהיה יורד המן ואמר במדרש (מכילתא פרשת בשלח) דדרשינן שלא ירד מן לישראל בשבתות וימים טובים ויש מדרשים חלוקים דדרשי' ויברך ויקדש ברכו במן וקדשו במן ובאתה קדשת וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים משמע דירד מן ביו"ט מ) ולפי זה צ"ל דהששי משמע המבורר דהיינו חול כמו הירך המיומנת שבירך (חולין דף צא.):

והא בעינן סעודה. וא"ת והא ראויה היא לאותן שבתחומו כמו שמערבין לישראל בתרומה כיון שראויה לכהנים וי"ל דכמו שצריך בלילה דהיינו שעת קניית העירוב שיהא הוא ועירובו תוך התחום דאם נתגלגל העירוב חוץ לתחום לא הוי עירוב ה"נ צריך שתהא תוך תחומו מבעוד יום והא דקאמר והא בעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא תימה דמשמע דניחא ליה אי לא בעינן סעודה הראויה מבעוד יום ואע"ג דסבר סוף היום קונה עירוב ואמאי כיון דס"ד דמנח אלפים לכאן ואלפים לכאן היכי קנייה ליה סוף היום עירוב ושביתתו הא עדיין בסוף היום ד' אלפים רחוק מעירובו:

הא קא מכין מיו"ט לשבת. וא"ת אמאי לא פריך לרב יהודה גופיה ממלתיה דנפשיה דע"כ אית ליה הכנה מדקאמר אין מערבין תחילה בפת והא קאמר עירב ברגליו ביום ראשון מערב ברגליו ביום שני וי"ל דהא דקאמר מערב ברגליו ביום שני ברייתא דלעיל קתני לה דפליגי בה רבי יהודה ורשב"ג והא דקא מייתי מלתיה דרב יהודה לפי שלא היתה ידוע להם תדע דלקמן קאמר אמלתא דרב יהודה אמר שמואל ובאותו הפת והיכי מפרש שמואל מלתיה דרב יהודה שהיה תלמידו אלא ודאי רב יהודה ברייתא קתני:

כמאן כרבי יוחנן בן נורי. וא"ת והא ר' יוחנן בן נורי לא אמר אלא בישן חוץ לתחום אבל תוך התחום הרי הוא כרגלי אנשי אותה העיר וי"ל דהתם משום דסתמא דעתו להיות כאנשי אותה העיר: וכן

עין משפט נר מצוה

צ א מיי' פ"ח מהל' עירובין הל' ח ט סמג עשין דרבנן א טוש"ע א"ח סי' תטז סעיף ב:

צא ב ג מיי' פ"א מהל' יו"ט הלכה יט סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תקג סעיף א וסי' תקיג סעיף ה וסי' תקכו ס"א [וסי' שכב ס"ב]:

צב ד מיי' פ"ח מהל' עירובין הלכה יא יב יג טוש"ע א"ח סי' תטז סעיף ג:

צג ה מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף ב:

צד ו מיי' פכ"ד מהל' שבת הלכה ג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שו סעיף א [וברב אלפס שבת פרק כג דף עא ע"ב]:

רב ניסים גאון

אלא מעתה יערבו בלגין. היינו מתני' שהזכירוה לשעבר, לגין טבול יום שמלאהו מן החבית שלמעשר טבל כולי'. כמאן כר' יוחנן בן נורי. בפרק מי שהוציאוהו גוים דתנן מי שישן בדרך ולא ידע עד שחשיכה יש לו אלפים אמר לכל רוח דברי ר' יוחנן בן נורי. ופירושו בתלמוד כי מדבריו אלו נתברר שהיה סובר דחפצי הפקר קונין שביתה. אמר ליה רבא בר רב חנן לאביי אי הוה שמיעא ליה למר. כלפי רבא הוא אומר דאמר דאזיל ושתיק יתיב. והוא רבה בר נחמני רבו דאביי.

רבינו חננאל

[הרין] זה חמר גמל. רבן שמעון בן גמל' [ו]ר' (שמעון) [ישמעאל] בנו של ר' יוחנן בן ברוקה או' עירב ברגליו בראשון [אין] מערב ברגליו בשיני, נאכל עירובו בראשון (אינו) יוצא עליו בשיני. אמר רב הלכה כד' זקינים רבן שמעון בן גמל' ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ור' אלעזר בר' שמעון סתימתאה ור' יוסי ב"ר יהוד' סתימתאה, וכולהו אליבא דר' אליעזר דאמר שתי קדושות הן. ואקשינן והא רבן שמעון בן גמל' ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה איפכא שמענא להו. כלומר דלא כר' אליעזר דאמר שתי קדושות קאמרי, דהא עירב ברגליו בראשון אין מערב ברגליו בשיני, נאכל עירובו בראשון יוצא עליו בשיני. (אמר רב הלכה כד' זקנים, רבן שמעון בן גמל' ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ור' אלעזר בר' שמעון סתימתאה ור' יוסי ב"ר יהוד' (סתימתאה) שמעינן מינה דקדושה אחת סביר' להני. ופרקינ' רב איפכא הוה תני לה להא מתניתא, וכן היה רשב"ג אומר וכו' (ר' יוחנן בן ברוקה אר') עירב ברגליו בשני כו'. אי הכי היינו ר', ליחשוב נמי בהדי הני זקנים. רב גמרא הוה גמיר דר' מיתנא תני להא מתניתא דשתי קדושות הן ולא סבר לה הכי. ומקשי רב חסדא מי אמר רב הילכתא שתי קדושות הן. והא אמר רב שבת ויום טוב ביצה שנולדה בזה אסורה בזה. ופריק רבא לעולם שתי קדושות הן, והתם לא קאסר רב אלא משום הכנה דאין יום טוב מכין לשבת, כל שכן שבת ליום טוב. ואלא הא דתנן כיצד עושה מוליכו בראשון [ומו'] מחשיך עליו ואוכלו ובא לו, הא מכין. ושני, סבר מי סברת סוף עש"ק קונה עירוב. [טוב] לשבת. ודחינן דקונה עירוב מיום היום שהוא שבת קונה עירוב, ושבת היא שמכינה לעצמה. אי הכי אמאי בלגין טבול יום שמילאוהו מחבית של מעשר טבל וכו',

מסורת הש"ס

א) [ביצה ד.], ב) בנו של ר' כצ"ל, ג) בנו של כצ"ל, ד) [נדה מו:], ה) [ביצה ד.], ו) ביצה ב: ע"ש, ז) [לעיל לו.], ח) לקמן מה: וש"נ, ט) ס"א ויש לו אלפים, י) אולי צ"ל דדילמא, כ) בס"א: בשתיקה, ל) [דף מה.], מ) [וע"ע תוס' פסחים קטז. ד"ה מה ותוס' ביצה ב: ד"ה והיה],

תורה אור השלם

1. וְהָיָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהֵכִינוּ אֵת אֲשֶׁר יָבִיאוּ וְהָיָה מִשְׁנֶה עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם:

שמות טז ה

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מערב אדם שני עירובין כו' כיון דלן בה כד"א דמי. עי' לקמן דף ס ע"ב תד"ה אין אלו:

מוסף רש"י

שבת ויו"ט. הסמוכין, והוא הדין ליום טוב ושבת (ביצה ד.). **והיה ביום הששי והכינו.** והזמינו, כגון מכאן אני אוכל למחר, דאי משום הכנה בידים ולומר שיאפו ויבשלו מבעוד יום, בהדיא כתיב את אשר תאפו אפו, אלא הזמנה בפה קאמר, וכתיב ביום הששי, וסתם ששי חול הוא ואחשבה רחמנא לסעודת שבת שיזמיננה מבעוד יום ובחול (ביצה ב:). **ואין יו"ט מכין לשבת.** ויו"ט נמי קרוי שבת ובעיא סעודתו הזמנה והזמנתה בחול, אבל סעודת חול לא חשיבא ולא שייכא בה הזמנה (שם). **חפצי הפקר קונין שביתה.** כלים שאין להם בעלים ואשיכה להם במקום אחד, אע"ג שלא נתכוין להם אדם להקנותן שביתה, קונין שביתה במקומן ואין אדם יכול לטלטלן משם יותר מאלפים לכל רוח ואפילו עירב לצד אחר (לקמן מה:) והמוצאן מוליכן ממקום מציאתן אלפים לכל רוח ואינו מוליכן למקום שערב שם, דיש להם שביתה לעצמן (ביצה לח:).

רבינו חננאל (המשך)

אם תחילת היום קונה עירוב אמאי לא [הוי] עירוב. ומשנינן התם דבעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא, דהא מבעוד יום טבל הוה, ואין מערבין בטבל. אלא הא דתנן ר' אליעזר או' יום טוב הסמוך לשבת בין מלפניו בין מלאחריו מערב שני עירובין ואו' עירובי הראשון למזרח והשיני למערב. הנה נמצא מניח עירוב מיום טוב לשבת, שביום טוב היה במזרח וחזר בשבת במערב. ומשני מי סברת דמנח ליה בסוף אלפים אמה במזרח ובסוף אלפים אמה במערב, שנמצא כאילו מעתיק העירוב מיו"ט לשבת, דמנח ליה מערב יו"ט בסוף אלף אמה לכאן ובסוף אלף אמה לכאן. ואלא הא דאמר רב יהוד' עירב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשיני, עירב בפת בראשון מערב בפת בשיני. הא (מאי) [קא] מכין [מ]יום טוב לשבת. מי סברת דאזיל ברגליו וא' מידי, לא, אלא אזיל ויתיב ושתיק. וכן בפת, וכיון דקדיש יומא קנה עירוב, דכיון דאיבעי' למימ' שביתתי במקומי מצי אמר, אע"ג דלא אמר כמאן דאמר דמי. וא' אי הוה שמיע ליה לרבא, דאמר מי סברת דאזיל ואמר מידי דלא, [אלא] אזיל ושתיק, משמע דאית ליה למיזל ואע"ג דמיכוון למיקנא מקום. הא דתניא לא יטייל אדם בתוך שדהו לידע מה היא צריכה, וכיוצא בו וכו',